Lesson B # 11 (एकादशः पाठः ekādaśaḥ pāṭhaḥ)

Rāmulu Gajavāḍa, SamskṛtamTeacher

शब्दसंग्रहः śabdasamgrahah = Vocabulary

तटाकः taṭākaḥ , सरस् saras = tank, lake, अग्निः agniḥ, विह्न vahni, अनलः analaḥ ,पावकः pāvakaḥ = fire, लता latā = vine, creeper, ग्रामः grāmaḥ = village, विद्यालयः vidyālayaḥ = school, कक्ष्या kakṣyā = class, छात्रः chātraḥ = student (m), आह्त्य āhṛtya = on the whole, तरुः taruḥ, वृक्षः vṛkṣaḥ = tree, फलम् phalam = fruit, अपतन् apatan = fell (pl), वानरः vānaraḥ, मर्कटः markaṭaḥ = monkey, पर्वतः parvataḥ = mountain, आरोहित ārohati = climbs, कीडित krīḍati = plays, कीडितुम् krīḍitum = to play, खादित khādati = eats, खादितुम् khāditum = to eat, पुस्तकम् pustakam = book, उत्पीठिका utpīṭhikā = table, स्थापयित sthāpayati = keeps, स्थापयित sthāpayatu = please keep, अस्मिन् asmin (m, n)= in this, लोकः lokaḥ = world, चन्दन candana = sandal (wood), दिनम् dinam = day, प्रतिदिनम् pratidinam = every day, जन्मदिवस महोत्सवम् janmadivasa mahotsavam = birthday celebration, उद्यानम् udyānam = garden, नानाविदानि nānāvidāni = different kinds, पुष्पम् puṣpam = flower, नगरम् nagaram = city, विडालः biḍālaḥ = cat, कुत्र kutra = where, गृहम् gṛham = house, पूर्वाहः pūrvāhnaḥ = before noon, सार्यं कालः sāyam kālaḥ = evening, कीडाङ्गणम् krīḍāṅgaṇam = playground,

शब्दानां सप्तमी विभक्तयः śabdānām saptamī vibhaktayaḥ 7th declension of nouns (in, on, at)

(तटाक अ-कारान्तः पु)	तटाके	तटाकयोः	तटाकेषु
(taṭāka a-kārāntaḥ pu)	taṭāke	taṭākayoḥ	taṭākeṣu
(अग्नि इ-कारान्तः पु)	अग्नौ	अग्न्योः	अग्निषु
(agni i-kārāntaḥ pu)	agnau	agnyoḥ	agnișu
(तरु उ-कारान्तः पु)	तरी	तर्वोः	तरुषु
(taru u-kārāntaḥ pu)	tarau	tarvoḥ	tarușu
(पितृ ऋ-कारान्तः पु)	ॐपितरि	पित्रोः	पितृषु
(pitṛ ṛ-kārāntaḥ pu)	pitari	pitroḥ	pitṛṣu
(लता आ-कारान्तः स्त्री)	लतायाम्	लतयोः	लतासु
(latā ā-kārāntaḥ strī)	latāyām	latayoḥ	latāsu
(देवी ई-कारान्तः स्त्री)	देव्याम्	देव्योः	देवीषु
(devī ī-kārāntaḥ strī)	devyām	devyoḥ	devīșu
(मातृ ऋ-कारान्तः स्त्री)	मातरि	मात्रोः	मातृषु
(mātṛ ṛ-kārāntaḥ strī)	mātari	mātroḥ	mātṛṣu

उदाहरणानि udāharaṇāni = Examples

1. यस्मिन् तटाके जलमस्ति तस्मिन् तटाके मत्स्याः सन्ति ।

yasmin taţāke jalamasti tasmin taţāke matsyāḥ santil

There are fish in the tank in which there is water.

ययोः तटाकयोः जमस्ति तयोः तटाकयोः मत्स्याः सन्ति ।

yayoḥ taṭākayoḥ jamasti tayoḥ taṭākayoḥ matsyāḥ santi|

There are fish in two tanks in which there is water.

येषु तटाकेषु जलमस्ति तेषु तटाकेषु मत्स्याः सन्ति ।

yeşu taṭākeşu jalamasti teşu taṭākeşu matsyāḥ santil

There are fish in the tanks (pl) in those tanks (pl) there is water.

येषु गृहेषु भगवताराधनं भवति तेषु गृहेषु शान्ति अपि भवति ।

yeşu grheşu bhagavatārādhanam bhavati teşu grheşu śānti api bhavati

There is peace in the houses (pl) in those houses (pl) God's worship is there.

2. यदा अम्रो घृतं पतित तदा अग्निः उदुज्वलि ।

yadā agnau ghṛtam patati tadā agnih udjvalati

When ghee falls in the fire, then the fire enhances and burns brighter.

यदा अग्न्योः घृतं पतित तदा अग्नी उदुज्वलतः।

yadā agnyoḥ ghṛtam patati agnī tadā udjvalataḥ l

When ghee falls in two fires then the two fires enhance and burn brighter.

यदा अग्निषु घृतं पतित तदा अग्नयः उदुज्वलन्ति ।

yadā agniṣu ghṛtam patati tadā agnayaḥ udjvalantil

When ghee falls in the fires (pl) then fires (pl) enhance and burn brighter.

3. तस्मिन् तरौ पक्षिणः वसन्ति । tasmin tarau paksinah vasanti ।

In that tree birds live.

तयोर्तर्वौः पक्षिणः वसन्ति । tayortarvoḥ pakṣiṇaḥ vasanti ।

In those two trees birds live.

तेषु तरुषु पक्षिणः वसन्ति । tesu tarusu paksinah vasanti ।

In those trees (pl) birds live.

4. यदि लतायां पुष्पाणि सन्ति तर्हि फलान्यपि भविष्यन्ति ।

yadi latāyām puṣpāṇi santi tarhi phalānyapi bhaviṣyanti

If there are flowers in the vine, then there will be fruits also.

यदि लतयोर्पुष्पाणि सन्ति तर्हि फलान्यपि भविष्यन्ति ।

yadi latayorpuşpāņi santi tarhi phalānyapi bhavişyanti |

If there are flowers in (two) vines there will be fruits also.

यदि लतासु पुष्पाणि सन्ति तर्हि फलान्यपि भविष्यन्ति ।

yadi latāsu puṣpāṇi santi tarhi phalānyapi bhaviṣyanti

If there are flowers in the vines (pl), then there will be fruits also.

यस्यां नद्यां जलमस्ति तस्यां नद्यां नौकाः चलित ।

yasyām nadyām jalamasti tasyām nadyām naukāh calanti

River in which there is water, in that river boats go.

ययोर्नद्योः जलमस्ति तयोर्नद्योः नौकाः चलन्ति ।

yayornadyoh jalamasti tayornadyoh naukāh calantil

In two rivers in which there is water in those rivers boats go.

यासु नदीषु जलमस्ति तासु नदीषु नौकाः चलन्ति ।

yāsu nadīṣu jalamasti tāsu nadīṣu naukāḥ calanti|

In rivers (pl) in which there is water in those rivers (pl) boats go.

6. यः प्रेमः अपतेभ्यः माति भवित सः प्रेमः वात्सल्यिमत्युच्यते (वात्सल्यम् + इति + उच्यते) । yaḥ premaḥ apatebhyaḥ mātari bhavati saḥ premaḥ vātsalyamityucyate (vātsalyam + iti + ucyate)।

That love in (of) a mother for her children is called " $v\bar{a}tsalyam$ " in Samskrtam.

यः प्रेमः अपतेभ्यः मातापित्रोः भवति सः प्रेमः वात्सल्यमित्युच्यते ।

yah premah apatebhyah mātāpitroh bhavati sah premah vātsalyamityucyatel

That love in (of) parents for their children is called "vātsalyam" in Samskṛtam.

प्रश्नाः praśnāḥ = Questions

अधः आङ्ग्लवाक्यानाम् अनुवादं संस्कृते एकवचन, द्विवचन च बहुवचन रूपेषु लिखतु ।

adhaḥ āṅglavākyānām anuvādaṁ saṁskṛte ekavacana, dvivacana ca bahuvacana rūpeṣu likhatu = Write the translations of the following English sentences in Saṁskṛtam.

- 1. In my village there are two schools.
- 2. In my Samskṛtam class there are ten students on the whole.
- 3. How many fruits are on that tree and how many fell?
- 4. Two monkeys climb that mountain to play and to eat fruits?
- 5. Please keep that book on that table.
- 6. Where in this world are sandalwood trees except in India!
- 7. On what day will there be the birthday celebration of your father?
- 8. In which garden are there many different kinds flowers and fruits?
- 9. Where is my cat? Is he in the house?
- 10. Rāma goes to that school every day. He reads Samskṛtam book in the class from 10 to 11 in the morning. In that school there is beautiful garden. All the boys play in the garden. Rāma goes home at 4 oclock. In the evening and he plays in the playground.